

Kunst

ANMELDelse

Hvis olja var et dyr, hvilket dyr ville den ha vært?

Før eller siden vil olja bite

De siste årene har kunstnere interessert seg for olje, og ikke bare med hensyn til klimagassutslipp og økonomisk avkastning. Et spørsmål er hvorvidt oljeutvinningen forandrer våre liv og samfunn på grunnleggende, om enn uåndgriplige måter.

Tidligere i høst laget Lars Holdhus en utstilling om mannfolk som idealiserer høyt drivstofforbruk. Marianne Heier har kritisert hvordan betydningen av olje underspilles i fortellinger om det moderne Norge, mens Per Barclay har framhevet oljas sorte, mystiske utseende i sine oljerom. For to år siden viste dessuten Stavanger kunstmuseum den veldig gode gruppeutstillingen «Opplevelser av olje», som pekte på likhets- og oljenasjoner mellom. Visst nok deler befolkningene i slike land en slags sløv likegyldighet til oljeutvinningens mer destruktive konsekvenser, og påstander som: «Vår olje er renet i verden!»

Linda Lamignans «If you go to the river» på Galleri F15 i Moss fører seg inn i denne rekka av oljekritiske utstillinger. Kunstneren er født og oppvokst midt i sentrum av Olje-Norge, i Sandnes i 1988, og har dessuten familie i det som omtales som Nigerias oljehovedstad, Delta State. Utstillingen i Moss er kunstnerens hittil største presentasjon. Flere arbeider er helt nye, andre er blitt vist før, blant annet på Oslo Kunstforening i fjor, der kunstneren sikret seg et prestisjefullt stipend, mens atter andre er bearbejdelser av eksisterende verk. Utstillingen har mye på hjertet, men så vidt jeg kan se, handler den om hvilke figurer og fortellinger vi bruker for å tenke på olje. At vi må identifisere hvordan olja mytologiseres for å kvitte oss med oljeavhengigheten.

I utstillingen opptrer krokodillen som en slik mytologisk oljeskikkelse. Helt først i utstillingen vises et triptyk, «The landscape held all the colors of burning» (2024). Maleriene er laget med flytende voks som kunstneren har smeltet over treplater, der

— —
KUNST
Linda Lamignan:
«If you go to the river»
Galleri F15, Moss
Står til 23. februar.

RUGLETE: Maleriene i triptyket «The landscape held all the colors of burning» (2024) er laget med flytende voks som Linda Lamignan har smeltet over treplater. Den skimrende overflaten likner lys- og fargespill i olje. FOTO: EIVIND LAURITZEN

de har stivnet i kamuflasjaktige mønstre i blått, sort, mørkegrønt og lysere felter. Den skimrende overflaten likner lys- og fargespill i olje. Mønstrene har i tillegg tagger og torner og minner om det ruglete skinn på en krokodille som liksom bukter seg over maleriene. Alene, midt i det store rommet, får triptyket dessuten en sakral aura.

Krokodilleformene er enda tydeligere i Lamignans figurative malerier. Her ser vi krokodilleklør, -haler og karakteristisk kamuflasjemønstrede krokodillekropper. Det er dessuten et poeng i utstillingen at voksen Lamignan har brukt, er et petroleumprodukt. En av utstillingstekstene forbinder krokodiller og olje ytterligere, og påpeker hvordan krokodillens ur-forfedre utgjør det organiske råmaterialet olje er laget av. På sett og vis er krokodillebildene malt med krokodillefossiler.

Et høydepunkt i utstillingen er den drømmeaktige videoen «Dirimor» (2024), der vi møter en svær krokodille øye til øye. Videoen består av nattlige opptak fra nevnte Delta State. Kamera flyter gjennom spredt bebyggelse og videre oppover en

svart elv. Bildene kryssklippes med opptak av krokodillen som vaker i vannskorpa. Med sitt kamuflerte, skjellete, boblete skinn går dyret nesten i ett med det skvulpene vannet. Elva virker forurenset av oljesøl, og fordreide refleksjoner skimtes i vannet. Omgivelsene blir dessuten reflektert i det våte krokodilleskinnet. Det er vanskelig å se hvor dyret slutter og oljesølet begynner. Selv titter krokodillen sløvt på omgivelsene, men det er dens tilsynelatende fredelige eksistens som gjør dyret så skrekkinngyende. Krokodillen kan bite voldsomt fra seg, men ingen vet når.

I et intervju Galleri F15 har publisert, forteller Lamignan at krokodiller ifølge nigeriansk folketro er en slags morsfigurer og «beskyttere av landskapet». Utstillingen består av flere objekter som kan knyttes til folketro. Rundt omkring ses flere blobbete voksskulpturer. De er modellert etter en type flaskegresskar som i Vest-Afrika brukes til krukker og instrumenter. Installasjonen «Ripples follow our path» (2024) består dessuten av forgylte kjeder som bærer liknende klumpete amuletter. Kje-

dene henger fra taket som gylne gardiner, og bidrar til utstillingens eteriske klang. Et eggende, om enn overtroisk spørsmål Lamignan stiller i intervjuet, er hvorvidt noe skjer når man simpelthen fjerner oljen og energien som ligger lagret under bakken. Og skal vi tro utstillingen, gjenoppstår olja som krokodiller som hjem søker landskapet det er utvunnet fra.

Hvis olje er mytologisert som krokodiller i Nigeria, hvordan tenker vi om olje i Norge? Mange av oljefeltene og -plattformene i Nordsjøen henter navn fra norrøn mytologi. Det største feltet i det norske oljeeventyret heter «Troll». Kanskje trollet er svaret på den afrikanske oljekrokodillen? Trollet er en skikkelse vi tilsynelatende har beseiret, men som alltid dukker opp igjen i nye eventyr. Slike myter er ikke helt uskyldige. De bidrar til å gjøre olja mer tiltrekkende, som om vi bare går og venter på at den skal bite, slå tilbake.

Andreas Breivik
kunst@klassekampen.no

«Det er vanskelig å se hvor dyret slutter og oljesølet begynner»

UENSARTET: Sonja Krohn har ikke tviholdt på én stil. FOTO: INGE NORUM OG SONJA KROHN

ANMELDelse

Det går bokstavelig talt en rød tråd gjennom Sonja Krohns portretter.

Litt at hvert

Det er først innerst i den L-formede salen på Gamle Munch, etter å ha latt øynene gli over minst tjue portretter, at spørsmålet kommer snikende: Er jeg egentlig inhabil?

Det er ikke slik at jeg kjenner Sonja Krohn, men oljemaleriet jeg nå står overfor, har jeg sett så mange ganger at det føles som om jeg eier det. For «Fem minutter» (1979) henger til vanlig i Klassekampens kantine, og jeg må innrømme at jeg har savnet portrettet av en røykende industriarbeider mens det har vært lånt ut til denne retrospektive utstillingen.

Men at man er blitt glad i et verk kan ikke være diskvalifiserende, lyder konklusjonen. Dessuten demonstrerer denne utstillingen at Sonja Krohns kunstnerskap er så uensartet at det nærmest er som å vurdere en utstilling av minst fem forskjellige kunstnere.

Det kan virke som en underlig påstand, all den tid 83-åringen nesten utelukkende har arbeidet med portretter i sin femti år lange kunstnerkarriere. På Gamle Munch henger de på rekke og rad, framstillinger av så vel en resignert bonde og palestinske kvinner som kunstnerkollegaer – blant dem Karen Holtmark.

Men selv om motiven, ja selv utsnittene, slekter på hverandre, er stilen svært mangslungen. Tresnitt-serien «Hommage à Kåre Kivijärvi» er tydelig Munch-inspirert, mens hun i «Oppsigelsen» slekter mer på Henrik Sørensen. I noen malerier lurer Francis Bacon mellom de pastose malingsstrøkene, mens

portrettet av Torild Skard er naturalistisk på grensa til det flate. Den påfallende stilvariasjonen er både en styrke og en svakhet: en styrke fordi det gjør at man ser hvert portrett med friskt blikk, en svakhet fordi kunstnerskapet kunne tjent på fordypning.

Det går (nesten) bokstavelig talt en rød tråd gjennom utstillingen. Det første betrakteren møter er en i. mai-fane utenfor utstillingsrommet, og rett innenfor henger en plakat av en kvinne som triller en barnevogn i motbakke: «Kjemp ikke alene mot krisa – bli med i Kvinnefronten».

Men Krohns politiske engasjement kommer også mer subtilt til uttrykk, som i valget av motiver: Hun har

aldri brydd seg med å feste mektige menn til lerretet. Salen er snarere fylt med ærlige og tidvis såre portretter av vordende mødre, oppsagte industriarbeidere, innvandrere, krigsrammede kvinner og eldre.

Det er derfor fristende å trekke linjer til amerikanske Alice Neel (1900–1984), som var viet en stor utstilling på Munchmuseet i fjor. Også hun startet som parolekunstner og viet seinerne karrieren sin til portretter av mennesker fra alle samfunnslag. Også visuelt slekter Krohn tidvis på amerikaneren, og det er disse portrettene jeg opplever som de sterkeste. Det er i alle fall «Mor og Milla» og «Tabu» som fester seg til min netthinne etter en formiddag på Gamle Munch.

Sara Hegna Hammer
sarah@klassekampen.no

GRESSKAR: Disse blobbete voksskulpturene er modellert etter en type flaskegresskar som i Vest-Afrika brukes til krukker og instrumenter. FOTO: EIVIND LAURITZEN